

BUKS – Tidsskrift for Børne- og Ungdomskultur

Nr. 69 2024 • Årgang 40 • ISSN online 2446-0648 • www.buks.dk

Hanne Kusk, Henriette Blomgren, Lise Hovik, Helle Hovgaard Jørgensen og Ann-Hege Lorvik Waterhouse

Materielle og relationelle invitationer i forskningsnetværket BLÆK (Børn, leg æstetik og kunst)

Resumé

I denne artikel har vi valgt en form, der er baseret på fotos, forskerfortællinger og fælles refleksioner. I stedet for at starte vores artikel med et abstract starter vi med noget konkret. En figuration. Et objekt. En blød, hvid, uåbnet stofpose lukket med et blå flettet bånd. Den ligger i græsset ved det første fysiske møde i det nordiske forskningsnetværk BLÆK (Børn, Leg, Æstetik og Kunst). Vi lader konkreter og situationer relateret til forskningsnetværket udgøre opbygningen af artiklen med fem invitationer. Invitationerne giver mulighed for at læse med i opbygningen af forskningsnetværket BLÆK, og til at tænke med i forhold til forskerroller, forskningsfokus og opbygning af forskningsnetværk. De fem invitationer udgør: 1. En blød uåbnet stofpose, med det uopdagede og skjulte forskningsfelt. 2. Legende nøster/garnnøgler og ord, om navngivningen og den spæde start i netværket. 3. Blå tråde der forbinder, om opbygningen af fællesskab og netværk. 4. Skinkelerret /ostelærred, knuter og frø, om eksperimenter og udforskning i netværket. 5. Blæk, tråd og frø på rejse, om udvikling og formidling af netværkets virksomhed. Invitationerne tager således alle udgangspunkt i møder mellem materialer, kroppe, steder og forbindelser der skabes i og omkring forskningsnetværket.

Nøgleord

invitationer; netværk; forskning; børn; leg; æstetik og kunst

En blød uåbnet stofpose (første invitation)

Den bløde uåbnede stofpose er første invitation i artiklen, en invitation til at træde ind i det (skjulte) underrepræsenterede og betydningsfulde forskningsfelt-omkring kunst og legende æstetiske processer i nordisk barnehagepædagogik, og til det første fysiske møde i forskningsnetværket BLÆK.

Den konkrete stofpose er en vigtig medspiller i netværket, hvor vi er optaget af samspil med og gennem materialitet. Stofposen kan også være et billede på at samle, forene, beskytte, rumme og dele (LeGuin,1988). Derfor er hele vores fælles artikel opbygget som en sådan bæreposer eller stofpose. Artiklen er skrevet på både dansk og norsk, ligesom sproget i forskningsnetværket er skandinavisk. Det tillader os at tænke og poetisere på de sprog, der ligger os hver især helt nær og bidrager sammen med de forskellige forskerstemmer til en polyfoni i artiklen.

Stofpose i græsset (Klungland og Liene, 2022). Netværksmøde, Slagelse 11. nov. 2022.

Foto: Alette Raft Rasmussen

»Den store bløde stofpose ligger i det grønne græs og gør os nysgerrige efter, hvad der konkret gemmer sig i posen. Gennem stoffet kan vi ane nogle runde former. Et blått flettet bånd holder posen sammen. Skal vi forsøge at løsne knuden og båndet, eller skal vi vente på en instruktion? Vi nærmer os tøvende«

(Forskerfortælling fra netværksmøde, Slagelse 11. nov. 2022).

To af forskningsnetværkets deltagere, førstelektor Anne-Mette Liene og førsteamanuensis Monica Klungland fra Universitet i Agder, der begge forsker i materialitet, har inviteret os til at »nøste«. At nøste, er at vinde garnnøgler/garnnøster. Invitationen er kropslig og ordløs. I fællesskab løsner de inviterende det blå bånd, og vi undersøger, hvad der er indeni posen.

Fristende blå nøster (Klungland og Liene, 2022). Netværksmøde, Slagelse 11. nov. 2022
Foto: Alette Raft Rasmussen.

Udforskningen foregår ved det første fysiske møde i det nyoprettede nordiske forskningsnetværk BLÆK. Forskningsnetværket er oprettet på baggrund af ønsket om at sætte fokus på kunst og legende æstetiske processer med de 0-6-årige, et fokus der ifølge Hanne Kusk og andre har været underrepræsenteret i både kunstpædagogisk forskning og i dagtilbudsforskning i Norden (se fx Kusk, 2023). Samtidig er der mange forskere der arbejder med forskning på netop dette område, og der er et behov for et netværk til at udvikle dette felt. Forskningen i det danske projekt LegeKunst (2019-2023), satte fokus på kunst og leg (Hammershøj, 2022; Kortbek et al., 2023). Dette var med til at skubbe ideen i gang, og i 2022 tog Hanne Kusk initiativ til at nedsætte en styregruppe og at starte og lede netværket. Styregruppen bestod af Professor Lise Hovik fra Dronning Mauds Minnes Høgskole for barnehagelæreruddanning/OsloMet, Lektor Henriette Blomgren fra VIA University College, Ulla Voss Gjesing fra Kulturprinsen (udviklingscenter for børne- og ungekultur), Merete Cornet Sørensen fra Professionshøjskolen Absalon og Helle Hovgaard Jørgensen fra Professionshøjskolen UCL. De sidste to er stoppet, og er blevet efterfulgt af Professor Ann Hege Lorvik Waterhouse fra Universitetet i Sørøst-Norge/Høgskulen på Vestlandet og Førsteamanuensis Monica Klungland fra Universitetet i Agder. Alle har et stærkt ønske om at styrke forskningen

indenfor nordiske dagtilbud, børnehave, vuggestue, og indenfor kunstpædagogik, æstetiske processer, materialitet og bæredygtighed.

Styregruppen har aftalt rammerne for netværket og planlægger netværksmøderne og andre aktiviteter i forskningsnetværket. Det er fx besluttet, at netværket mødes flere gange om året, både ved digitale og fysiske møder, som primært foregår på de skandinaviske sprog. Det medfører udvekslinger omkring begreber, sprog, kultur og fortællinger, som også afspejler sig i denne artikel, hvor vi skriver på flere modersmål. Senere påtænkes en international udvidelse, hvor nogle møder og konferencer afholdes på engelsk, for også at udfolde, udbrede og udfordre den nordiske forskning.

Møder i netværket

Styregruppen har valgt at lægge de fysiske netværksmøder i forlængelse af andre konferencer eller lignende, så der er mulighed for at mødes og finde yderligere inspiration fra andre projekter, kunst og forskning. Det første fysiske møde ligger i forlængelse af LegeKunst-dage i Slagelse 2022, det andet ligger lige før BIN (Barnekulturforskning i Norden) konferencen 2023 i Bergen, og det tredje fysiske møde ligger i tilknytning til Drama Boreale i Oslo, i august 2023. Det fjerde møde knyttes til Småkunstfestivalen i Oslo i 2024, som er arrangeret af Seanse – senter for kunstproduksjon i Volda. Ved de fysiske møder lægger vi vægt på at kombinere teoretiske forskningsoplæg, med mere fysiske, legende og kunstneriske afprøvninger og udforskninger.

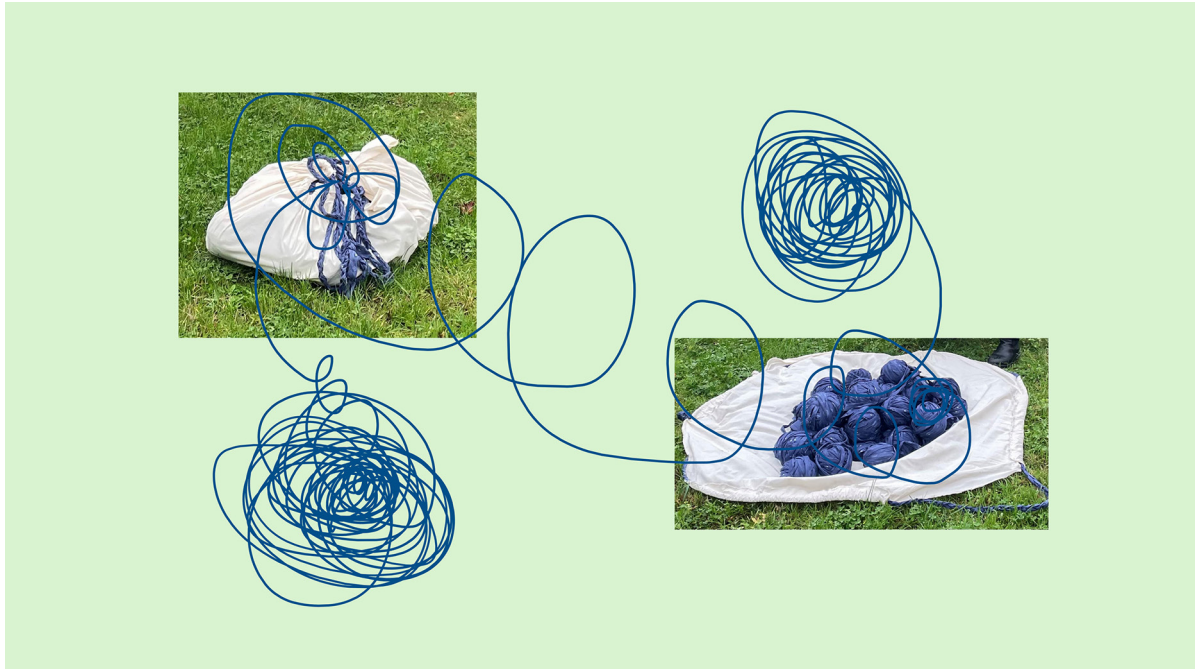
De digitale møder lægger vægt på oplæg og samtaleid. Ligeledes har vi haft fokus på etablering, kunstpædagogik, metodologi og bærekraft. Der er stor interesse for forskningsnetværket som er vokset hurtigere og større end forventet. For øjeblikket er der 80 forskere, der deltager i netværket.

Formålet med netværket er, at vi mødes og udveksler tanker, ideer og projekter på tværs af de skandinaviske lande, og at vi:

- Udvikler og understøtter forskning indenfor børnehave, vuggestue, barndom, børnekultur, legende æstetiske processer, kunstpædagogik, materialitet og bæredygtighed
- Udbreder og skaber kendskab til ovenstående forskningsområder
- Skaber forskning sammen
- Udveksler inspiration fra forskellige forskningstilgange
- Formidler forskning
- Styrker og forener forskningen ved professionshøjskoler/høgskoler, i kobling til forskning ved universiteterne, og forskning i kunstpædagogisk praksis.

Legende nøster og ord (anden invitation)

De legende nøster, eller garnnøgler, er den anden invitation i artiklen – en invitation til at følge den spæde start i netværket, navngivningen og leg med ord og materialer.

*Blå nøster folder sig ud i gresset, og begynder å leke med hverandre.
Fotomontasje: Lise Hovik.*

»I posen er der store garnnøgler af blå stofstrimler. De frister os til at lege med ved at røre, gribe, dele, trille og kaste dem. Snart er der skabt et stort net af stofstrimler, træer, buske og kroppe«.

(Forskerfortælling fra netværksmøde, Slagelse 11. nov. 2022).

I begyndelsen var der forslag om at kalde netværket *Nordisk forskningsnetværk for Kunst og legende æstetiske processer med de yngste børn (0-6 år)*. Men hvem kan huske det navn? Prøv at sige det hurtigt eller langsomt. Det går ikke i det lange løb. For hvis noget ikke kan huskes, glemmes det. Vi måtte finde et godt navn til netværket. Det er ikke ligegyldigt *what's in a name* (Shakespeare & Brunse, 1997). Derfor legede vi på det allerførste møde i *forskningsnetværket for kunst og legende æstetiske processer med de yngste børn (0-6)* med ordene. Hvordan kunne de kombineres, så de blev husket og samtidig gav mening, spurgte vi hinanden om. KLÆP-kunst og legende æstetiske processer – men hvor blev børnene af? KLYB-kunst og legende processer for de yngste børn. Hvad med æstetiske dimensioner i bredere forstand? Og hvordan lyder og betyder KLÆP og KLYB på norsk, dansk, svensk? Hid og did gik det med ordene via satellitforbundne netværk fra Trondheim til Århus til Viborg, Odense, Notodden og Thisted og tilbage igen – og så, pludselig flød den rigtige kombination sammen og én råbte, hvad med BLÆK? Forbogstaverne for det grundlæggende vi mødes om: Børn, Leg, Æstetik og Kunst. Og det er ganske vist.

Blæk og Blæksprutter

Begrepet »blæk« har ikke helt de samme konnotationer på de skandinaviske sprogene. På norsk er ordet BLÆK et slags onomatopoetikon, et affektivt uttrykk som vi finner i barnekulturen, for eksempel i en tegneserie der noen ikke vil spise det de får servert, i en slags frydefull protest: BLÆÆÆK!!!! På dansk er blæk både en (ikke-) farve, et materiale, noget der sætter spor og lægger op til handling, og et afholdt element i børnekulturen. Et eksempel på dette er det gamle, vilde børnerim »Birgitte, Birgitte Bergøje«, om Birgitte som har ondt i sit øje og smører det med fløde, tjære, og endelig blæk, som får det hele til at gå væk! Et andet eksempel er Halfdan Rasmussens kendte børnesang »Blæksprutten Olsen«, fra 1951, der handler om en blæksprutte, som anvender sit blæk til at skræmme med, men også selv bliver forskrækket og gemmer sig i sit blækhus. Et tredje eksempel er den jazzede og udsyrede 70'ers blækspruttensang som synges af Peter Belli i filmen »Bennys Badekar« (Møller og Hastrup, 1971). Her anvender blæksprutten sit blæk til både gemmeleg og skydeleg. Den danser, vrider og snor sig, og kan forvandle farve. Den anvender sine blækspruttearme til at pille næse, at spille på både tromme og på en »skalofon«, der er en xylofon som består af muslingeskaller. Blæk og blæksprutter har dermed mange konnotationer til børn, leg, æstetik og kunst.

*Den vilde og jazzede blæksprutte fra filmen Bennys Badekar.
Illustration: Flemming Quist Møller 1971. Med venlig tilladelse af Carl Quist Møller.*

Blæksprutten med dens blæk og dens multifunktionelle og sammenfiltrende arme, kan desuden associeres til metodologi og forskning knyttet til det postkvalitative og posthumane, som vi i styregruppen er optaget af (Barad, 2007; Haraway, 2016; Bennett 2010). Haraway opfordrer os til *tentakulær* tænkning (som kan kobles til blækspruttens mange arme) hvor vi lader os inspirere af mulighederne for at kundskab opstår og sker flere steder samtidig, og at der findes utallige indgange til kundskabsproduktion, at stille spørgsmål og at lære (Haraway, 2016). Tentakulær tænkning handler for eksempel om at føle, prøve, skabe, tilknytte, løsrive, fortælle og at skabe mønstre for mulige verdener og mulige tider-både forsvundne,

tilstedeværende og fremtidige (Haraway, 2016). I netværket rummer det blandt meget andet kunstbaserede, praksisnære, posthumane og postkvalitative tilgange til forskning (Myhre et al., 2023).

Med navnet BLÆK byder vi disse associationer fra børnekulturelle fænomener og opfordringer til leg, mod, nysgerrighed og eventyr velkomne. Forskerne i netværket forsker i æstetiske og kunstbaserede processer, og i netværket appellerer vi desuden til at tage det kunstneriske og legen med ind i forskningsmetoderne. Ved første netværksmøde valgte vi derfor at lave en workshop med blæk, hvor vi malede med sort vandfarve, og magiske pensler – på et stort fælles lærred. Her eksperimenterede vi med streg, strøg, bevægelser, sang og dans sammen med maleriet. Penselstrøgene viklede sig sammen og blev til nye og forskellige netværk. De store blå nøster/garnnøgler forbinder os også ved det første møde, og de skaber et net imellem os.

Workshop ved Hanne Kusk, hvor forskningsnetværket eksperimenterer med blæk. Netværksmøde 11. nov. 2022. Foto: Alette Rasmussen.

Blå tråde der forbinder (tredje invitation)

De blå tråde der forbinder, er den tredje invitation i artiklen. Det er en invitation til at følge opbygningen af fællesskab og netværk, og hvad der sker, når vi forbinder os i et net med blå tråde fra den bløde stofpose.

I nøste-workshopen stopper vi op og deler tanker og ideer om det, der sker, når vi nøster. Anne-Mette Liene opfordrer os til at dele vores tanker og ideer i forhold til det, der sker, og er ved at tabe pusten. Garnet er viklet om maven på hende, og vi griner sammen af oplevelsen med både at være engageret i og fanget af, netværket. En af de deltagende forskere fremhæver begrebet forbundethed og at være forbundet med andre gennem det materielle. En anden

kommenterer, hvordan vi trækker i forskellige retninger og alligevel gør det sammen. En tredje forsker demonstrerer med sin krop, hvordan netværket falder til jorden og bliver slapt, når hun træder ud af det. Betydningen af fællesskab omkring praksis og det at være sammen om at skabe et værk kommenteres. En forsker italesætter, hvordan garnnøglerne appellerer til, at vi ruller noget ud og skaber en verden i fællesskab. En anden kommenterer, at garnet gør os opmærksomme på hinanden. Når vi griber, kaster, giver og tager, mærker vi en energi. Der er noget frigørende og lystgivende i dette, at der ikke er noget rigtigt eller forkert. Vi kan gå med, og få andre med idet vi løfter trådene i fællesskab (deltageres kommentarer fra første fysiske netværksmøde i BLÆK). Kommentarerne fra deltagerne kan tolkes som tegn på tentakulære netværks-tilblivelser.

*Netværket BLÆK i udfoldelse og indvikling. Netværksmøde, Slagelse 11. nov. 2022.
Foto: Alette Raft Rasmussen. Fotomontage: Lise Hovik.*

Bevægelse, tilblivelse og forandring

I forskningsnetværket kan netværk forstås som kontakt mellem mennesker og faglige miljøer, der i et eller andet omfang har en fælles interesse. Det kan samtidig forstås i flere andre betydninger – det kan henlede til et system af forbindelser mellem objekter eller steder, digitale netværk eller til naturlige økosystemer i form af fx. rodforbindelser/ rhizomer eller edderkoppespind. Forskningsnetværket er i bevægelse, tilblivelse og forandring, i stadigt samspil med omgivelser og materialiteter. I netværket drøftes forskelle og ligheder i begreberne materialer, materialitet og det materielle, i relation til pædagogik og uddannelse.

Monica Klunglands forskning er optaget af, hvilke potentialer materielt-kollektive praksisser kan have for en verdenscentreret kunst- og håndværksdidaktik, og om det kan udfordre en individualistisk uddannelsespolitik (Klungland, 2021). Hun undersøger hvad der

kan ske, når opmærksomheden flyttes væk fra tilegnelse og færdigheder og produktion af objekter og over til hændelsen og deltagernes møder med hinanden, materialer og omgivelser (Klungland, 2021). Ved vores deltagelse i det at nøste, og i de efterfølgende kommentarer, mærkes det tydeligt, at vores møder med materialer, omgivelser og hinanden påvirker os som forskere og sætter tanker i gang om at bidrage som forsker til og gennem et netværksfællesskab. Her har samspillet med det materielle og immaterielle en stor betydning og ses som større end fællesskaber, der udelukkende er centreret omkring mennesker. Ifølge Klungland er der behov for en mindre menneskecentreret uddannelse, der i højere grad vægter det at være ansvarligt til stede i materielle og sociale møder. Dette sker i et her og nu, og handler om at tage ansvar for det, der endnu ikke er (Klungland, 2021). I forhold til forskningsnetværket kan det inspirere til lydhørhed og omsorg, og hvor det materielle og immaterielle spiller ind som medskabende kræfter i og af, det der udspiller sig. Det der endnu ikke er, kan f.eks. være den kommende forskning i feltet, som vi endnu ikke ved, hvordan vil udvikle sig. I forskningsnetværket er der en stor interesse for materialitet, kunstpædagogik, og økologi/bæredygtighed, og for flere tilgange til forskning.

Cecilie Ottersland Myhre og Ann-Hege Lorvik Waterhouse fremskriver et behov for, at vi vikler os ud af vante forskningsmetodologier og ind i en større mangfoldighed af teorier, metoder og metodologier for at udvikle og udforske flere tilgange til forskning i dagtilbudsfeltet (Myhre & Waterhouse, 2023). I det hurtigt voksende forskningsnetværk er vi enige om at eksperimentere og lege med flere tilgange. Ved første digitale møde i netværket bliver det direkte sagt »Vi vil ikke være en menighed«, forstået sådan at der skal være plads til forskellige forskningstilgange, undersøgelser, diskussioner og eksperimenter. Der er et ønske om, at vi helt konkret undersøger og skaber sammen.

*Deltagerne nøster garnnøglerne tilbage i posen, parat til nye begyndelser.
Netværksmøde Slagelse, 11. nov. 2022.
Foto: Alette Raft Rasmussen.*

Skinkelerret, knuter og frø (fjerde invitation)

Skinkelerret/ostelærred, knuter og frø, er den fjerde invitation i artikkelen. Det er en invitation til at følge, hva som sker, når vi eksperimenterer med skinkelerret/, knuter og frø, og utforsker hvordan våre bevegelser påvirker hverandre og setter spor.

*Frøskapninger og tekstilutforsking. Netværksmøte i Bergen 9. maj 2023.
Foto: Ann-Hege L. Waterhouse.*

Det andre fysiske nettverksmøtet arrangeres i Bergen ved Høgskulen på Vestlandet d. 9. mai 2023. Nettverket er samlet for presentasjoner, workshops og videre arbeid med å utvikle nettverkets tematiske interessegrupper. På denne nettverkssamlingen presenterer ph.d.-stipendiat Trude Iversen og professor Ann-Hege Lorvik Waterhouse det a-r-t-ografiske prosjektet *Materielle (ut)forskinger i randsonen*, som er en undersøkelse av barns spor av (sam)handling i utforsking av tekstile invitasjoner i strandsonen. Stranden ligger som et belte mellom sjø og skog, og tre ulike invitasjoner skapes på stedet av 20 meter skinkelerret/ostelærred, garn og tauverk. Invitasjonene er laget for barnehagebarn som på ulike måter undersøker, leker, omskaper og setter spor med materialer i landskapet. Når barna er ferdige med sine undersøkelser, fotograferer forskerne spor, som har oppstått etter barns handlinger med materialene på stedet. Disse sporene danner utgangspunkt for nye prosesser i forskernes egne skapende prosesser.

Prosjektet er inspirert av Haraway og hennes tenkning om *natureculture* (Haraway, 2016). Denne tenkning viser til at det ikke er et dualistisk forhold mellom natur og kultur, men at verden er sammenvevde relasjoner. I arbeidet med materialer, sted, barn, spor og kunstneriske prosesser ser vi dette som naturkulturelle uttrykk og relasjoner.

Leg(s) i(n) materials. Netværksmøde i Bergen, 9. maj 2023. Foto: Helle Hovgaard Jørgensen.

Med utgangspunkt i knuten som et av sporene fra barns utforskning inviteres nettverksdeltagerne til egne materialutforskinger med de samme materialene. Med knuten som omdreiningsspunkt undersøkes knuter som form, kobling og fenomen. Utforskningen foregår på gulvet blant møbler og kropper. Små flettverk og nettverk oppstår på ulike steder i rommet, og etter hvert knyttes flere sammen til større nettverk. Med nål og tråd skapes det knuter på lerretsstoff og med tau og stoffremser skapes det knuter på kropper og i rommet.

Undersøgelse af knuder og ostelærred. Netværksmøde i Bergen, 9. maj 2023. Foto: Hanne Kusk

Lydhørt samspill

I det neste opplegget på denne samlingen presenterer professor Lise Hovik sitt arbeid med bokprosjektet *Lydhørt Samspill* med eksempler fra de kunstneriske forskningsprosjektene *Lydhør LekeKunst* og *Operafør* (2023). *Lydhør LekeKunst* er en del av et større forskningsprosjekt, inspirert av det danske LegeKunst-prosjektet (2019-2023) som handler om samskaping på tvers av kunstoff, barn, kunstnere, pedagoger, sted og natur knyttet til en nedlagt barnehage i Trondheim (Kortbek et al., 2023; Kulturprinsen: Udviklingscenter

for børne- og ungekultur, 2024). Prosjektet har mange forgreininger og involverer ulike institusjoner, både teater, kunsthall, kommune og utdanning.

Hovik har utforsket kunst for og med barn gjennom mange år, og beskriver utviklingen som en bevegelse fra fokus på interaksjon til intra-aksjon i scenekunst for barn (Hovik, 2022). Intra-aksjon er et begrep Hovik låner fra Karen Barad, en feministisk teoretiker, fysiker og nymaterialist (Barad, 2007). Begrepet viser til, at virkeligheten er sammenfiltret i relasjonelle og materielle forbindelser, ikke kun i relasjonen mellom mennesker. I samspill med mer-enn-menneskelige agenter utvikler vi lydhøre relasjoner, der vi kan øve oss på å sanse verden med åpne ører, og finne et større fellesskap

Et annet eksempel på lydhørt samspill er *Operafrø* et samarbeidsprosjekt med Ringve Musikkmuseum og Ringve botaniske hage, NTNU. *Operafrø* retter seg mot barn under ett år, som sammen med sine foreldre kan oppleve opera gjennom fire årstider med Vivaldis musikk. I den kunstneriske utforskningen sammen med lyd, sang og frø undersøkes det i prosjektet hvordan sangen former samværet og den lydhøre kontakten mellom alt levende gjennom ulike årstider i hagen. Frø, spirer, blomster, duft, trær, blader, frukt og nøtter settes i spill. Lydhørt samspill handler her om å lytte og respondere til verden, stedet og naturen sammen med barna. Vi kan øve opp lydhør oppmerksomhet for våre omgivelser gjennom samskapende prosesser – sympoiesis (Haraway, 2016) som kan forstås som samskaping mellom menneskelige og ikke-menneskelige agenter, og på denne måten utvikle en gjensidig og likeverdig relasjon mellom arter.

I workshopen tar vi utgangspunkt i frø som levende medspillere, og inviterer nettverksdeltakerne inn en utforskning av frøenes materialitet og estetikk. Form og flyvefunksjon utforskes, det lages mønstre, bilder og frøfortellinger. Igjen arbeider deltakerne enkeltvis og i grupper som flyter sammen og inn i hverandre. Frøene brer seg utover bord og gulv i flyktige formasjoner. Formdannelse endres hele tiden av ulike deltageres påkoblinger, av luftbevegelser og lydhøre forflytninger i rommet.

Frø som inspiration i netværket. Netværksmøte i Bergen, 9. maj 2023. Vi eksperimenterer med mønstre, forbindelse, skygger og at frøene kan svæve, falde og samles varsomt op.

Foto: Ann-Hege L. Waterhouse.

De fysiske workshops med garnnøster, blæk, lerret, knuter og frø er undersøkelser der knytter sig til mere åpne, økosentriske og posthumane forskningsinnganger og metoder, hvor det mere-enn-menneskelige inngår i og påvirker forskningen.

Blæk, tråd og frø på reise (femte invitation)

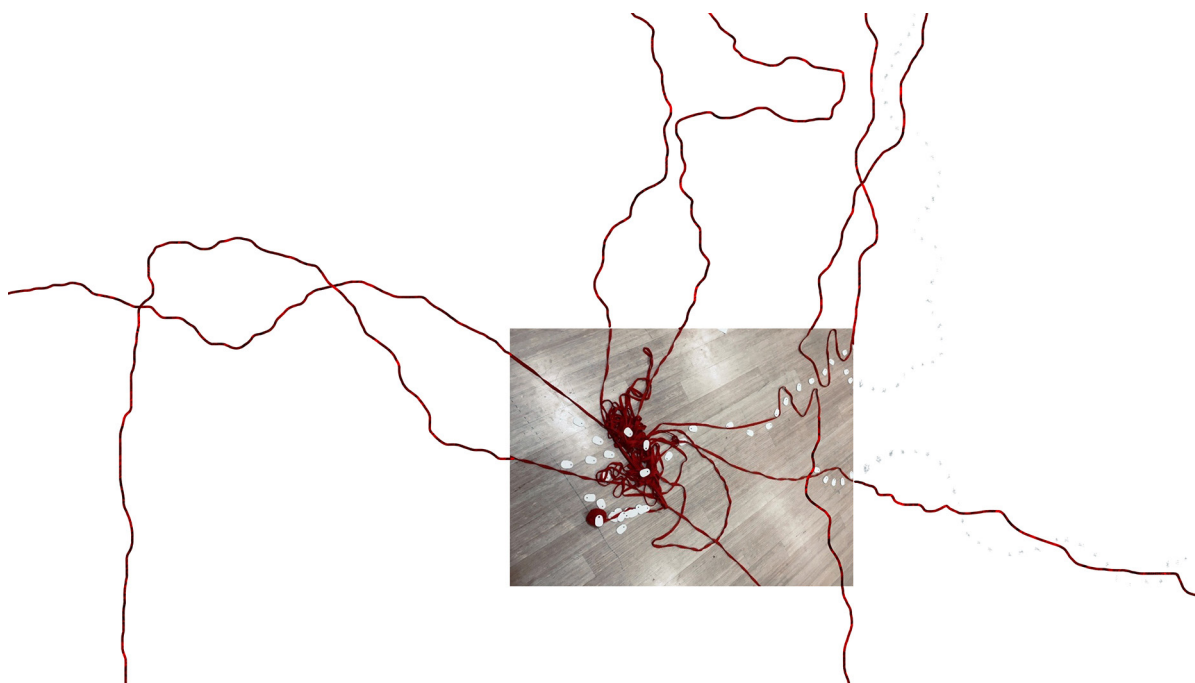
Blæk, tråd og frø på reise er den fjerde invitation i artikkelen, og er en invitation til at følge, hvad der sker, når vi utvikler, deler og formidler forskningsnetværkets arbeide. Vi har været inviteret til at fortælle om forskningsnetværket på flere konferencer, som conference for aesthetic learning processes and togetherness ved Universitetet i Sør-Østlandet, og BIN Nordens conference i Bergen. Her er tre representanter fra styregruppen; Lise Hovik, Henriette Blomgren og Hanne Kusk på Drama Boreale i Oslo, for at dele netværkets visioner og arbeidsformer med dramapædagoger fra hele Norden.

Det er stormfulle augustdager i Oslo, med MASSE regn og vind! Vi lar klimaendringene regne ned over oss, og løper inn i Prøvesal 2 på OsloMet, der vi skal arrangere verksted, og bygge nettverk med BLÆK, TRÅD og FRØ. Også mennesker da! Gode mennesker, drama-mennesker, kunstpedagoger som liker å leke og nettverke, som kommer for å undersøke hvordan verden henger sammen, eller bliver til. Sammen med oss.

*Sammenviklinger mellom svarte strømper og røde bånd.
Oplæg og workshop ved Drama Boreale i Oslo, 8. august 2023
Fotomontasje: Lise Hovik.*

Her ser vi, hvordan det røde båndet vikler seg rundt en dramapedagog, og gjør henne både bundet og fri på samme tid. Ideen om å materialisere et nettverk blir satt på en virkelighetstest: Hva kan et nettverk bli, når vi vikler oss sammen med det røde båndet? Den metaforiske røde tråd, som skaper sammenheng, retning og helhet, viser seg å være en listig slange, som lokker og lurer seg rundt en uskyldig deltaker... eller var det hun som inviterte? I samspillet mellom materialer og mennesker oppdager vi ofte, at materialene VIL noe med oss, de påkaller en bestemt bevegelse eller følelse, de blander seg inn på bestemte og uforutsigbare måter, eller de gjør seg vanskelige måske for å unnslippe...

*Er dette en knute, en blomst, eller...? Små fotspor følger det røde båndet.
Oplæg og workshop ved Drama Boreale i Oslo, 8. august 2023.
Fotomontasje: Lise Hovik*

Spirende frø

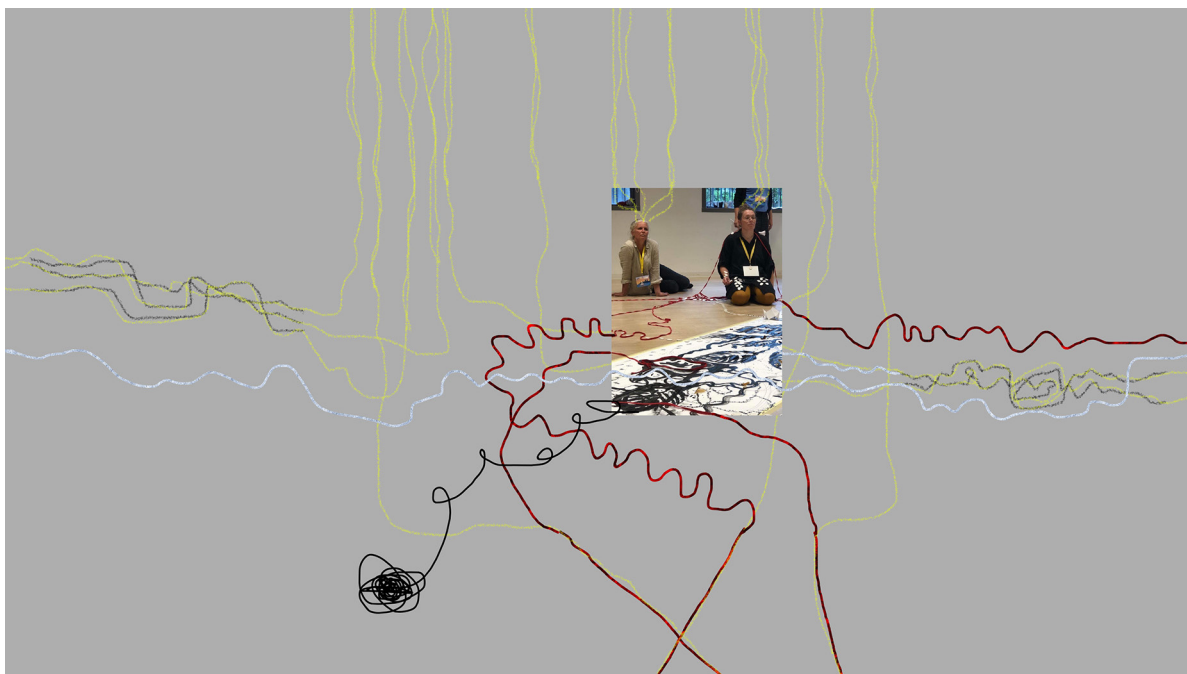
I samspill med frø (Teater Fot, 2023; Lydhør, 2021) har vi oppdaget en uendelig rik og vidunderlig verden av estetiske uttrykksformer. Frø er ikke bare en metafor for nytt liv, vekst og regenerasjon, de er helt konkret levende og uttrykksfulle, vakre og dypt fascinerende skapninger. Frø kan bli til musikk, dans, bilder, fortellinger og teater, og de skaper liv, både mat, trær, blomster, kunstverk og alle slags levende nettverk. Frøene bare MÅTTE bli med i BLÆK-nettverket!

*Frø på vandring. Oplæg og workshop ved Drama Boreale i Oslo, 8. august 2023.
Foto: Lise Hovik.*

Her arbeider frøene seg innover mot blekk-strekene, lenker seg sammen og sprer seg ut langs de svarte linjene. Tilbake i »reiret« ligger en møll helt stille og finner seg i at det bygges en beskyttende mur av frøposer rundt den. Når verkstedet er slutt, og vi rydder opp, lar den seg fiske forsiktig opp og flagrer videre ut i verden, en verden som for oss heter Pilestredet Park, OsloMet, og ligger midt i Norges hovedstad.

En by er et nettverk av gater, bygninger, parker, lekeplasser, rørforbindelser, avløpsnett, strømnett, trådløse nett og handlenett. Et storby-universitet er et nettverk og en labyrinth av korridorer, kontorer, klasserom, ventilasjonssystemer, inn og utganger, heiser, trapper, knapper, nøkkelkort, møter, datanettverk, innloggingskoder, passord, fingre på tastaturer, øyne som møter skjermens evige strøm av bokstaver, tabeller, timeplaner, kommunikasjonsplattformer, administratorer – og mennesker.

Oplæg og workshop ved Drama Boreale i Oslo, 8. august 2023.

Foto: Monica Klungland. Fotomontasje: Ann-Hege Lorvik Waterhouse.

Mennesker er i seg selv levende nettverk av blodårer, knokler, nervesystemer og alle slags kroppslige funksjoner, og ikke minst hjernens synapser og hudens fornemmelser for materielle kvaliteter. I møte mellom mennesker oppstår det umiddelbart nye nettverk av blikk, henvendelser, hilsener, tilnærmelser, berøringer, bevegelser, lytting, samtaler og latter. Drama Boreale koblet gamle kjente med nye forbindelser og utvidet, på en fornøylig måte, det nordiske nettverket av dramapedagoger i alle retninger.

De som deltok i vår nettverk-skaping sammen med frø, blekk og røde tråder opplevde kanskje, hvordan disse materialene hjalp oss med å komme i kontakt på nye måter, og hvordan kontakt med materialer skaper smidige overganger mellom oss. Nettverk manifesterer seg synlig og konkret i rommet, som et skapende bilde av en felles verden, en søkende vilje, et ønske, en drøm?

*Nettverksamling rundt et felles materielt nettverk.
Oplæg og workshop ved Drama Boreale i Oslo, 8. august 2023.
Foto: Lise Hovik. Fotomontasje: Ann-Hege Lorvik Waterhouse.*

Frøene tager hinanden i hånden og vandrer over papiret og skaber nye veje og forbindelser ved at blende ind med blækstregene og -formerne. Den videre udforskning med det flydende blæk får penslerne til at danse og forme på ny – med inspiration fra frøenes former, overflade og krinkelkroge og blækkets rhizomatiske bevægelser på papirets overflade.

Deltag i netværket!

I BLÆK forskningsnetværket har vi fundet en foreløbig form med forskningsoplæg og workshops, hvor der arbejdes med konkrete og materialiteter. Vi har digitale og fysiske møder og arbejder i interessegrupper (special interest groups) omkring materialitet, kunstpædagogik og bærekraft. Vi er i færd med at skabe mere forpligtende samarbejder omkring konkrete forsknings- og udviklingsprojekter, artikelskrivning og anden forskningsformidling.

Sideløbende undersøger og drøfter vi forskerroller, forskerpositioner, metodologiske tilgange, udvekslings- og formidlingsformer. Hvis du forsker i feltet 0-6-årige børn, kunst, og legende æstetiske processer er du velkommen til at henvende dig til Hanne Kusk om deltagelse i netværket.

Den bløde stofpose med de blå nøster har dannet en rummelig ramme om artiklen. De fem invitationer har vi brugt som et greb, hvor læseren får indblik i opbygningen af forskningsnetværket og ligeledes inviterer til at tænke sammen med os i forhold til forskning, forskerroller og leg med forskningsformidling.

Nøster, tråde, blæk, frø og tentakulære tanker danser videre i forskningen med børn, leg, æstetik og kunst...

Mere information om netværket:

Blæk-netværkets hjemmeside:

<https://www.ucn.dk/forskning/dagtilbud-og-folkeskole/aestetik-og-legende-laering/forskningsnetvaerket-blaek>

Henvendelse til Hanne Kusk hku@ucn.dk

Referencer

Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway*. Duke University Press.

Bennett, J. (2010). *Vibrant Matter: A Political Ecology of Things*. Duke University Press.

Haraway, D. (2016). *Staying with the Trouble*. Duke University Press

Hammershøj, L. G. (2022). *Legekunst: leg, dannelse, kunst og kultur i dagtilbud*. Samfundslitteratur.

Hovik, L. (2022). From interactivity to intra-activity in performing arts for children. *Teatervidenskabelige studier* 6. 37-48.

Klungland, M. (2021). *Materiell-kollektiv praksis. En tilnærming til fagdidaktikk for kunst og håndverk utviklet i veveprosjektet Veve i åpne dører*. Doctoral Dissertations at the University of Agder.

Kortbek, H. B., Sørensen, M. C., & Hammershøj, L. G. (Red.). (2023). *Legekunst*. 39(62). BUKS: Tidsskrift for Børne og Ungdomskultur.

Kusk, H. (2023). *Legende relationer mellem kunst, pædagogik og æstetiske processer i dagtilbud*. Ph.d.-afhandling ved Aarhus Universitet.

Kulturprinsen: Udviklingscenter for børne- og ungekultur. (2024). *LegeKunst*.

<https://legekunst.nu/>

Le Guin, U. (1988). The Carrier Bag Theory of Fiction In: *Women of Vision*. St. Martin's Press

Lydhør Lekekunst. (2023). Nettsted:

<https://lydhorikongsgarden.wordpress.com/lydhor-lekekunst/>

Lydhør. (2021). *Frø som tværfaglig forskningstema*. Nettsted: <https://lydhorikongsgarden.wordpress.com/fro/>

Myhre, C. O & Waterhouse, A.-H. L (Red.). (2023). *Metodologiske ut-viklinger. Om kvalitativ og post-kvalitativ forskning i barnehagefeltet*. Fagbokforlaget.

Møller, F. Q. & Hastrup, J. (1971). *Bennys Badekar*. Fiasco film <https://www.youtube.com/watch?v=swseL9w70BA>.

Shakespeare, W. & Brunse, N. (1997) *Hamlet, Romeo og Julie, Kong Lear*.

Gyldendal. Teater Fot (2023) *Operafrø*. Nettsted: <https://teaterfot.no/operafro/>

Biografier

Henriette Blomgren er uddannet folkeskolelærer, cand. pæd. i generell pædagogik og ph.d. i æstetiske processer. Hun arbejder som lektor på VIA University College, Pædagoguddannelsen Aarhus og er tilknyttet VIAs forskningsprogram »Børns trivsel på tværs«. Omdrejningspunktet i Henriettes undervisning, forskning og publikationer er æstetiske processer, leg, børneperspektiver, børnekultur og kunstpædagogik, og hvordan dette bidrager til det gode børneliv. Hun er medlem af styregruppen bag det nordiske forskningsnetværk BLÆK (Børn, Leg, Æstetik, Kunst).

Lise Hovik er dramapedagog og professor ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning, og forskningsleder i Lydhør, et prosjekt som undersøker samspill mellom barn, kunstnere, pedagoger, forskere, stedet og naturen. Hun er også kunstnerisk leder for Teater Fot som skaper og forsker i teater for og med de aller yngste barna. Som underviser, forsker og kunstner er Lise opptatt av lydhørt samspill, lek, improvisasjon, skapende prosesser, dramaturgi, scenekunst for barn, kunstnerisk forskningsmetodologi samt posthumanistiske og økologiske perspektiver.

Ann-Hege Lorvik Waterhouse er utdannet som faglærer og lektor i forming, kunst og håndverk, og ph.d. i kulturstudier. Hun arbeider som professor ved Universitetet i Sørøst-Norge ved institutt for estetiske fag, og som professor II ved Høgskulen på Vestlandet, institutt for kunstfag. Ann-Hege har sine undervisnings- og forskningsinteresser knyttet til skapende materialprosesser, barn, barnehage, kunst, metodologi, prosessfilosofi og eget kunstnerisk utviklingsarbeid. Hun er medlem av styringsgruppen for det nordiske forskningsnettverket BLÆK (Børn, Leg, Æstetik, Kunst).

Hanne Kusk er Cand. Pæd. i billedkunst med særligt henblik på drama, og ph.d. i kunstpædagogik. Hun arbejder som forsker og lektor ved pædagoguddannelsen ved professionshøjskolen UCN, i Thisted. Hannes undervisnings- og forskningsinteresser er relationen mellem kunst og pædagogik, æstetiske processer, stedspecifik kunstpædagogik, kunstbaseret forskning, dramapædagogik, billedpædagogik, kunstbaserede events og forskningsformidling. Hun er initiativtager til og leder af forskningsnetværket BLÆK (Børn, Leg, Æstetik og Kunst).

Helle Hovgaard Jørgensen er docent i leg, børne- og ungekultur og ansat ved UCL i afdelingen Anvendt forskning i pædagogik og samfund. Hendes forskningsinteresser drejer sig om leg, den kontrære legekraft, legekvaliteter og legende tilgange til science i dagtilbud og legende tilgange til læring på videregående uddannelser og i udskoling. Hun arbejder med narrative og poetiske deltagerorienterede metoder. Hun er medlem af BUKS' redaktion.

BLÆK: Et nyt netværk i BUKS
Af Klaus Thestrup

En aften mellem alle artiklerne og alle de mange fotos af legepraksis og tænkning var det min tur til at læse en tekst om et nyt netværk i Norden, som hedder BLÆK. Det var en svimlende oplevelse at se billeder af et netværk, mens det opstod. Det skrev jeg et digt om, og det er kommet med her som en form for redaktionel kommentar. Artiklen, jeg lod mig inspirere af, findes andetsteds i dette nummer af BUKS.

Begejstring i ord

*Jeg er sorte strømper viklet ind i røde bånd
De går ud og væk og ind og igennem min våde hud
Alle bånd stritter til alle sider, men starter ikke hos mig*

*Jeg er ikke en færdigtegnede hest i perfekt galop
Jeg bevæger øjne, fingre, hænder, arme, alt
I en centrifuge af stål og sten, i en labyrint uden udgang*

*Jeg er en blyant af kul, en skærm af glas, en ophobning af handling
Forbindelser, der forsvinder og bliver til, mens jeg trækker vejret
Jeg er strøm og tegn og sener og drøm samtidig*

*Det er ikke mig, der er centrum, midte eller magt
Jeg er alle steder på en gang og altid i denne klump af kød
Jeg lægger ikke puslespil, jeg ælter mudder til pap*

*Jeg er en rutsjebane og en frø gemt under rå asfalt
Mit værksted smelter i sommersolen, mens jeg taster ord
Jeg ophører aldrig med at blive menneske, hvis jeg tør*

